

**Az Alkotmánybíróság IV/822-5/2022. számú végzésében foglalt kérdésekkel kapcsolatos
belügyminiszteri álláspont**

**Tárgy: A IV/822/2022. számú ügygel összefüggésben benyújtott alkotmányjogi panasz
(koldulás, szabálysértés)**

1. Az indítvány tartalma

Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény 26. § (1) bekezdése alapján a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 185. § (2) bekezdés első fordulata ellen nyújtott be alkotmányjogi panaszt.

Az indítványozó ellen – az illetékes rendőrkapitányság saját észlelése alapján – nyilvános helyen koldulás miatt szabálysértési eljárás indult, amely eredményeként az indítványozót ötvenezer forintos pénzbüntetéssel sújtották. A határozat ellen az indítványozó kifogással élt. A kifogás elbírálására illetékes bíróság végzésében az indítványozó szabálysértési felelősségét megállapította, az alkalmazott jogkövetkezményt azonban pénzbüntetésről figyelmeztetésre módosította.

Az indítványozó a Szabs. tv. hivatkozott bekezdésének alaptörvény-ellenességre tekintettel történő megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól, mivel a tényállás megszövegezése megítélése szerint túlságosan általános, leíró jellegű, a koldulás miatti szabálysértési felelősség feltételrendszerének meghatározásakor a jogalkotó nem tulajdonított jelentőséget a társadalomra való veszélyességet egyébként alapjaiban befolyásoló olyan körülményeknek, mint a kért összeg mértéke, az elkövetési hely sajátosságai, az elkövető személyes körülményei és hangneme, valamint a megszólított személy kéréshez való viszonyulása.

Az indítványozó szerint a jogalkotó ezzel olyan, a szükségesség-arányosság követelményrendszerét figyelmen kívül hagyó szabályozást alkotott, amellyel megsértette a panaszosnak a Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) VI. cikk (1) bekezdésében meghatározott magánélethez való jogát. A beadványozó az elmúlt 5 év statisztikai adataira hivatkozva kifejtette továbbá, hogy a koldulás szabálysértése miatt kiszabott pénzbírságok túlnyomó többsége nem kerül befizetésre, a pénzbírság elzárásra történő átváltoztatása pedig további jelentős adminisztratív és költségterhet keletkeztet a büntetés-végrehajtási rendszer számára. A fentieken túl az indítványozó kifogásolta, hogy a jogalkotó Szabs. tv. vizsgált bekezdésével összefüggésben elmulasztott eleget tenni az szabályozás szükségességének alátámasztását szolgáló érdemi indokolás megalkotására vonatkozó kötelezettségének.

2. Az alkotmányjogi panasz érdemére vonatkozó álláspont

A beadványban szereplő kifogások megalapozottságának jogi megítélésével összefüggésben az Alkotmánybíróságnak megküldött, 2022. július 29. napján kelt, BM/9974-6/2022. számú amicus curiae beadványban foglaltakat fenntartom.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	IV/822-8/2022
Érkezett:	2022. Szept. 06. <i>Kérelmével</i>
Példány:	Kézeltiroda:
Melléklet:	<i>σ_{db}</i> <i>ju</i>

3. Az Alkotmánybíróság kérdéseire vonatkozó álláspont

3.1. „A Szabs. tv. 185. §-ába ütköző koldulás szabálysértési tényállásának a megalkotásakor a jogalkotónak mi volt a célja és milyen garanciákkal biztosította a vonatkozó nemzetközi egyezményeknek megfelelő szabályozás kialakítását?”

A Szabs. tv. megalkotásának egyik célja egy olyan új szabálysértési eljárási rendszer kialakítása volt, amely hatékony és gyors eljárási lehetőségeket biztosít az egyes szabálysértési hatóságok számára. A hatékony és gyors eljárás mellett a Szabs. tv. célja egy költséghatékony eljárás felépítése, amelyben a szabálysértés elkövetőjének már nem fűződik érdeke az eljárási cselekmények indokolatlan elhúzásához.

A helyi lakosság mindennapi életét befolyásoló szabályszegések elkövetésének megelőzésére, visszaszorítására olyan eljárási megoldások kerültek kidolgozásra, amelyek alkalmazásával az elkövetők felelősségre vonására lehetőleg még a helyszínen, de legkésőbb az elkövetéstől számított 30 napon belül sor kerül.

A Szabs. tv. előkészítése során felülvizsgálatra kerültek az egyes szabálysértési tényállások is abból a szempontból, hogy a közigazgatási eljárás hatálya alá tartozó igazgatási jellegű cselekmények a Szabs. tv. hatálya alól kikerüljenek, ezzel az eljárások párhuzamossága, az ugyanazon cselekmények miatti kettős szankcionálás lehetősége megszüntetésre került, egyszerűsítve a korábbi szerteágazó szabálysértési hatósági rendszert.

A fentiekben említett felülvizsgálat a korábbi kriminális jellegű szabálysértések tartalmát nem érintette.

A koldulás szabálysértésként történő szankcionálása nem új jogintézmény, azt az adott kor jogszabályai a politikai és társadalmi berendezkedéshez igazodóan eltérő elkövetési magatartásokkal határozta meg, így

- a) a szabálysértésekről szóló 1968. évi I. törvény felhatalmazása alapján megalkotott *egyes szabálysértésekről szóló 17/1968. (IV. 14.) Korm. rendelet 27. §-a* a koldulás minden formáját tiltotta,
- b) a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (a továbbiakban: Sztv.) 146. §-a a gyermekkel való koldulást, míg az Sztv. felhatalmazása alapján kiadott, *az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 5. §-a* a közterületen vagy nyilvános helyen másokat zaklató módon történő koldulást rendelete szankcionálni, meghatározva a zaklató jellegű koldulás fogalmát, végül
- c) a 2012. április 15. napján hatályba lépett Szabs. tv. az Sztv. és az R. szövegének figyelembevételével változatlan tartalommal állapította meg a koldulás szabálysértési tényállását.

A b) ponttal összefüggésben az Alkotmánybíróság korábban a 1087/B/1994. AB határozatának 4. pontjában megállapította, hogy a koldulás szabálysértésének szankciójáról rendelkező R. 5. § (2) bekezdése nem ütközik az Alkotmány 54. § (2) bekezdésében foglalt kegyetlen, megalázó, embertelen bánásmód tilalmába, valamint a zaklató módon megvalósuló koldulás fogalmát meghatározó 5. § (3) bekezdésének első fordulata nem ellentétes az Alkotmány 54. § (1) bekezdésével, valamint a 8. § (1) és (2) bekezdéseivel.

A Szabs. tv. hivatkozott tényállásának alkotmányos garanciáin túl a szabályozás megfelel az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, *az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény* (a továbbiakban: Egyezmény) 8. cikkében megfogalmazott magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog korlátozhatóságával kapcsolatos elveknek is.

Az Egyezmény értelmében ugyanis a hivatkozott alapjog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.

A tárgybeli tényállással kapcsolatban a jogszerű beavatkozások közül a mások jogainak védelme érdemel kiemelés.

A közterület fogalmát számos jogszabály meghatározza, amelyek lényege, hogy az állami vagy önkormányzati tulajdonban – ideértve a közterületnek a közútként szolgáló és a magánterületnek a közforgalom számára megnyitott részét – álló területet azonos feltételek mellett, rendeltetésének megfelelően bárki használhatja.

A nem általánosan, hanem a zaklató jellegű és hangsúlyosan pénz átadására irányuló koldulás a közterület rendeltetésének megfelelően használó más személyek közterületi nyugalomához és háborítatlanságához való jogát védi, amely bárkit megillet. Indokolt rámutatni arra is, hogy a közterület rendjét és ezen keresztül mások jogát más szabályértési tényállások is védeni hivatottak (garázdaság, csendháborítás), amelyek elkövetési magatartásainak szintén közös jellemzője, hogy azok alkalmasak mások nyugalmanak megzavarására.

A tárgybeli tényállás nemzetközi egyezményeknek való megfelelésségét támasztja alá az is, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) 2021. január 19. napján kelt, a *Lacatus v. Switzerland* ügyben hozott EJEB2021. 14065/15. ítéletében azt állapította meg, hogy a svájci tilalom valójában olyan általános, hogy az eljárásban nem kell vizsgálni és a jogkövetkezmény szempontjából nincs is jelentősége annak, hogy a kérelmező agresszívan lép-e föl, sem annak, hogy egy koldushálózat tagja-e, vagy saját létfenntartása a célja.

A konkrét ügyben ezért az EJEB nem látta igazoltnak azt a kényszerítő érdeket, amivel a kérelmezővel szembeni fellépés arányban állna. Ahhoz pedig, hogy a jogkorlátozás valóban szükséges legyen egy demokratikus társadalomban, igazolni kell, hogy enyhébb, hasonlóan hatékony eszköz nem állt volna rendelkezésre a cél eléréséhez.

Az EJEB az eljárásában összehasonlító elemzést végzett, amelynek tanúsága szerint az Európai Tanács tagállamainak többsége – így Magyarország is – a svájci általános tiltásnál árnyaltabb szabályozást alkalmaz.

Az EJEB ítéletében rámutatott arra, hogy az egyezményben részes államokat megilleti bizonyos mérlegelési mozgáster.

A nagykamarai *Von Hannover* (no. 2) ügy alapján az EJEB jellemzően csak akkor bírálja felül a nemzeti mérlegelést, ha az önkényes vagy nyilvánvalóan megalapozatlan¹.

¹ Összefoglaló az EJEB2021. 14065/15. ítéletéhez

Összességében rögzíthető, hogy a Szabs. tv. 185. § (2) bekezdésében foglalt tényállás a közterületen vagy nyilvános helyen történő koldulást általános jelleggel nem tilalmazza, a pénzkérést is csak abban az esetben, ha arra zaklató módon, azaz a járókelőknek pénz átadása céljából történő kifejezett leszólításával kerül sor. Az étel, ital vagy más dolog érdekében nyilvános helyen, vagy közterületen folytatott aktív kéregetés ugyanakkor nem tényállásszerű.

A tényállás mások jogának védelme érdekében fogalmaz meg egyfajta tilalmat, így az nem önkényes, illetve nyilvánvalóan nem megalapozatlan a korábbi Alkotmánybírósági döntésekre is figyelemmel.

3.2. „A koldulás folytatásának ellenőrzése során a rendőrség a szabálysértési felelősségre vonáson kívül a jogalkalmazói gyakorlatban milyen más intézkedéseket foganatosít?”

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 13. §-a úgy rendelkezik, hogy a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van. A vizsgált jogszabályhely, illetve a hozzá kapcsolódó törvényi indokolás ismeretében megállapítható, hogy a rendőrség feladata elsősorban a közrend és a közbiztonság védelme, erre tekintettel a hivatalbóli eljárás kötelezettsége szerint a rendőr minden olyan esetben köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha olyan tény vagy körülmény jut tudomására, amely rendőri beavatkozást igényel. E körben a rendőr a törvény rendelkezéseinek érvényesítése érdekében mindenkivel szemben részrehajlás, és az érintett személyére tekintet nélkül köteles eljárni.

A koldulás szabálysértés elkövetői körét általában – de nem kizárólag – a társadalom periferiára szorult, hajléktalan életmódot folytató személyek teszik ki. Ha a koldulás miatt intézkedés alá vont személy hajléktalan, úgy felmerül az Rtv. általános rendőri segítségnyújtási kötelezettséget meghatározó 24. § (1) bekezdésének alkalmazása, amelynek értelmében a rendőr köteles a feladatkörébe tartozó segítséget, illetőleg a hozzáfordulónak a tőle elvárható felvilágosítást megadni. Lényeges rendelkezés ugyanakkor, hogy a magánérdekek védelme csak akkor tartozik a rendőrség hatáskörébe, ha a törvényes védelem az adott körülmények között más módon nem biztosítható, vagy ha a rendőri segítség nélkül a jog érvényesíthetősége megghiúsulna vagy számottevően megnehezülne [Rtv. 24. § (2) bekezdés].

Az általános érvennyel meghatározott segítségnyújtási és felvilágosításadási kötelezettség határait a jogalkotó tehát olyan módon vonta meg, hogy azt a rendőrség feladatkörével összefüggő – a belső rend és a közbiztonság védelme körébe tartozó – segítség megadására korlátozza. A segítségnyújtás csak halaszthatatlan szolgálati érdekből tagadható meg, közvetlen életveszély esetén csak akkor, ha a segítségnyújtás miatt több ember élete kerülne közvetlen veszélybe, ez utóbbi esetben tehát a jogalkotó a szolgálati érdeket az emberi élet megóvásához fűződő fontosabb érdek alá rendeli [Rtv. 24. § (3) bekezdése].

Segítségnyújtási feladatkörében eljárva az intézkedő rendőrök a gyakorlatban – az intézkedés alá vont személy ellen indított eljárástól függetlenül, már az eljárásindítási kényszer beállta előtt – felhívják a hajléktalanok figyelmét arra, hogy mind a további felelősségre vonás elkerülése érdekében, mind pedig életvédelmi megfontolásból vegyék igénybe a rendelkezésükre álló szociális ellátórendszert.

A rendőrség törvényi kötelezettségéből fakadóan ezen túlmenően is mindent megtesz annak érdekében, hogy a veszélyeztetett helyzetben lévő személyeknek segítséget nyújtson, melyek közül kiemelés érdemel az a gyakorlat, hogy a közterületen szolgálatot teljesítő állomány a segítségre szoruló személyeket szolgálati gépjárművel biztonságos környezetbe szállítja, vagy abban közreműködik. Az ilyen jellegű rendőri fellépésről általánosságban elmondható hogy az életvédelmi funkció betöltésén túl bűnmegelőzési érdeket is szolgál, törekedve arra, hogy minél kevesebb hajléktalan személy váljon bűncselekmény áldozatává vagy elkövetőjévé.

Megjegyzést érdemel, hogy ezek a feladatok jellemzően a téli időszakban csúcsosodnak ki, amellyel összefüggésben *a rászoruló személyeket a téli időjárási viszonyok következtében fenyegető veszélyhelyzetek megelőzésével és kezelésével összefüggő rendőri feladatok végrehajtásáról* szóló 24/2016. (X. 6.) ORFK utasítás ad pontos iránymutatást.

3.3. „A hajléktalanok, koldusok számára milyen szociális segítségnyújtási eszközök állnak rendelkezésre, az állam intézményvédelmi kötelezettsége keretében milyen szociális rendszereket, illetve támogatási módokat biztosít számukra?”

A szociálisan rászoruló személyek számára biztosítható pénzbeli és természetbeni ellátásokat a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (Szt.) szabályozza.

A hajléktalanság, koldulás önmagában nem alapozza meg az ellátásokra való jogosultságot, azonban ezekben az esetekben vélelmezhető a szociális rászorultság.

A pénzbeli, természetbeni ellátások tekintetében hajléktalannak az a személy tekintendő, aki a bejelentett lakóhellyel nem rendelkezik, kivéve azt, akinek bejelentett lakóhelye a hajléktalan szállás [Szt. 4. § (2) bekezdés]. A hajléktalanság tényének csak adminisztratív jelentősége van. A hajléktalan személy ügyében szociális igazgatási eljárásra az a szociális hatáskört gyakorló szerv illetékes, amelynek illetékességi területét a hajléktalan személy az ellátás igénybevételekor nyilatkozatában tartózkodási helyeként megjelölte (Szt. 6.§).

3.3.1. A megélhetéshez szükséges jövedelemmel nem rendelkező személyek számára az Szt. alapján az alábbi pénzbeli és természetbeni ellátások, támogatások biztosíthatóak.

4.) Az aktív korúak ellátása a nem foglalkoztatott aktív korú személyek részére biztosított jövedelempótló ellátás. Aktív korúnak minősül a 18. életévét betöltött, de a rá irányadó nyugdíjkorhatárt be nem töltött személy. Aktív korúak ellátására jogosult az a hátrányos munkaerő-piaci helyzetű, aktív korú személy, akinek megélhetése más módon nem biztosított és keresőtevékenységet nem folytat. Keresőtevékenység alatt értendő minden fajta keresőtevékenység kivéve az egyszerűsített foglalkoztatást, háztartási munkát, közfoglalkoztatást. A megélhetés akkor nem biztosított, ha az ügyfélnek (amennyiben családban él, úgy a családnak az egy fogyasztási egységre jutó) havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 90%-át (2022. évben 25.650,- Ft), és vagyona nincs.

Az aktív korúak ellátására való jogosultság keretében kétféle pénzbeli ellátás nyújtható:

- a) *foglalkoztatást helyettesítő támogatás* biztosítható a foglalkoztatható aktív korú személyek számára. A foglalkoztatást helyettesítő támogatás összege havi 22 800 Ft. A foglalkoztatást helyettesítő támogatásra jogosult személy köteles az állami foglalkoztatási szervnél kérni az álláskeresőként történő nyilvántartásba vételt, valamint köteles az állami foglalkoztatási szervvel együttműködni, ennek keretében elfogadni a közfoglalkoztatást.
- b) *egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás* biztosítható azoknak a személyeknek, akik nem alkalmasak munkavégzésre egészségkárosodásuk miatt vagy mert 14 éven aluli gyermekük felügyeletét másképpen biztosítani nem tudják. Az egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás összege függ a család jövedelmétől

és szerkezetétől, de nem haladhatja meg a nettó közfoglalkoztatási bér 90%-át (2022. évben 59 850,- Ft). Az egyedülálló, jövedelemmel nem rendelkező jogosult ellátásának összege 27 075 Ft.

B.) Az időskorúak járadéka a megélhetést biztosító jövedelemmel nem rendelkező időskorú (nyugdíjkorhatárt betöltött) személyek részére nyújtott pénzbeli ellátás. Időskorúak járadékára való jogosultság feltételei, illetve az ellátás összege különbözőek a támogatott élethelyzete, illetve életkora szerint.

2022. évben a járadék megállapítását az a személy kérheti, aki a reá irányadó nyugdíjkorhatárt betöltötte, és a saját, valamint vele együttlakó házastársa, élettársa jövedelme alapján számított egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg:

- a) nem egyedülálló jogosult esetén a 28 505 Ft-ot
- b) egyedülálló, 75 évesnél fiatalabb jogosult esetén 33 525 Ft-ot
- c) egyedülálló, 75 év feletti jogosult esetén 45 255 Ft-ot

2022. évben az időskorúak járadékának havi összege a fenti összeg, abban az esetben, ha a jogosultnak egyéb jövedelme nincs. Jövedelemmel rendelkező jogosult esetén az időskorú személy jövedelmét a fenti (jövedelemhatárként meghatározott) szintre egészíti ki. Ha a támogatás összege az ezer forintot nem éri el, a jogosult részére akkor is legalább ezer forint összegű járadékot kell megállapítani.

C.) A közgyógyellátás a szociálisan rászorult személy részére az egészségi állapota megőrzéséhez és helyreállításához kapcsolódó kiadásainak csökkentése érdekében biztosított hozzájárulás. A közgyógyellátás keretében a gyógyszer, gyógyászati segédeszköz, illetve gyógyfürdőben nyújtott rehabilitációs kezelések beteg által fizetendő térítési díját vállalja át a költségvetés. A közgyógyellátás típusai:

- a) *Alanyi jogon* jogosult közgyógyellátásra a törvényben meghatározott személyi kör (egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásra jogosult személy; rokkantsági ellátásban részesül és az egészségi állapota a rehabilitációs hatóság komplex minősítése alapján nem haladja meg a 30%-os mértéket; magasabb összegű családi pótlékra jogosult stb.).
- b) *Normatív közgyógyellátásra* jogosult az a személy, akinek esetében havi rendszeres gyógyító ellátás térítési díja meghaladja az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 10%-át és a családban az egy főre jutó havi jövedelem nem éri el az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 105%-át (29 925 Ft), egyedülálló személy esetében 155%-át (44 175 Ft).

A közgyógyellátási rendszer keretében a jogosultak számára krónikus betegségeikre egyéni gyógyszerkeret (legfeljebb havi 12 000,- Ft) kerül megállapításra, amely keret mértékéig térítésmentesen válhatnak ki a társadalombiztosítás által támogatott gyógyszert. Az egyéni gyógyszerkeret mellett évi 6000 forintos, eseti keret áll az ellátott rendelkezésére abból a célból, hogy akut megbetegedés esetén is támogatással tudja gyógyszerét kiváltani.

A közgyógyellátás természetben nyújtott ellátás, amelyet közgyógyellátási igazolvánnyal lehet igénybe venni. Az ellátás összege egyrészt a havi gyógyszereszkükséglettől függő összegű (1000-12 000 Ft-os) egyéni gyógyszerkeretből, másrészt az eseti keretből áll. Utóbbi az akut megbetegedések esetére nyújt támogatást (évi egyszeri 6000 Ft). Emellett a közgyógyellátás gyógyászati segédeszközök és gyógyászati ellátások térítésmentes igénybevételére is szolgál.

D.) Egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság: Azok a személyek, akik nem rendelkeznek biztosítási jogviszonnyal, illetve egyéb jogcímen nem jogosultak egészségügyi szolgáltatásra, szociális rászorultságuk alapján válhatnak erre jogosulttá.

Az az aktív korú személy lehet jogosult rászorultsága alapján egészségügyi szolgáltatásra, akinek családjában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 120%-át (egyedül élő esetében 150%-át) és családjának vagyona nincs.

A szociális rászorultság igazolásáról a járási hivatal hatósági bizonyítványt állít ki.

E.) Települési támogatás: A szociális törvény alapján nyújtott ellátásokat az önkormányzatok kiegészíthetik. A települési támogatás keretében biztosított juttatások formáját, jogosultsági feltételeit, összegét az önkormányzatok határozzák meg, így a hatóságoknak lehetőségük van a leginkább rászorulóknak támogatására.

Az Szt. a szociális biztonság megteremtése és megőrzése érdekében meghatározza az állam által biztosított egyes szociális ellátások formáit, szervezetét, a szociális ellátásokra való jogosultság feltételeit, valamint érvényesítésének garanciáit. Az egyes szolgáltatások kialakítása, feltételrendszerének és működésének a szabályozása során elsődleges cél, hogy a segítségre szoruló személyek az adott élethelyzetben felmerülő szükségletek kielégítését szolgáló hatékony segítséget kapjanak.

Az ehhez szükséges intézményesült háttérrel az állam az anyagi nehézséggel és szocializációs problémákkal küzdő családok esetében az alapellátás keretében a család- és gyermekjóléti szolgálatokon és központokon, az otthonnal nem rendelkező személyek esetében a hajléktalan személyeket ellátó alap és szakosított ellátást biztosító intézményeken keresztül valósítja meg.

Országsszerte mintegy 360 intézmény foglalkozik hajléktalan ellátással. Az Szt. 86. §-a értelmében a 10 000 lélekszámot meghaladó településeken nappali melegedőt, míg a 30 000 lélekszámot meghaladó településeket átmeneti szállást és éjjeli menedékhelyet kell működtetni.

Magyarországon több mint 10 000 éjjeli menedékhely és átmeneti szállás férőhely kapacitás áll a hajléktalanok rendelkezésére, ezeken kívül télen még további 1 600 többletférőhely biztosított. Emellett országosan több mint 7 600 nappali melegedő kapacitás áll rendelkezésre, a tartósabb ellátást igénylő személyek részére pedig 199 férőhellyel hajléktalanok rehabilitációs intézménye és 456 férőhellyel hajléktalanok otthona működik.

3.3.2. A hajlék nélkül maradt személyek által a Szt. alapján igénybe vehető szolgáltatások:

A) Utcai szociális munkát nyújtó szolgálatok:

Az utcai szociális munkát nyújtó szolgálatok a közterületen élő személyek felkutatását, ellátását, illetve intézményi ellátáshoz segítségét végzik. Legfontosabb feladatuk a szükség szerinti veszélyhelyzet elhárítása, az egyén bizalmatlanságának oldása az ellátórendszerrel szemben. Országosan összesen 99 utcai szociális munkát biztosító szolgálat rendelkezik nyilvántartásba vétellel és egyben állami támogatással is.

B) Nappali ellátást nyújtó intézmények:

A hajléktalanok nappali melegedője lehetőséget biztosít a hajléktalan személyek számára a napközbeni tartózkodásra, a közösségi együttlétre és pihenésre. A nappali melegedőkben biztosított mindenki számára, hogy lefűrdhessen, saját ruháit kimoshassa az ott található mosógépekben, illetve sok helyen külön szárítógépek is rendelkezésre állnak. Mindenki számára lehetőség nyílik saját hozott étele megmelegítésére, kulturált elfogyasztására is, de a nappali melegedők – főleg téli időszakban – többnyire pályázati forrásból törekednek kiegészítő étkeztetést is biztosítani a hozzájuk betérőknek. A nappali melegedő munkatársai segítséget nyújtanak hivatalos ügyek intézésében, illetve különböző szolgáltatásokhoz való hozzájutás

megszervezésében. A nappali melegedő munkatársai lehetőség szerint ellátottjaik igényeit figyelembe véve gondoskodnak a változatos programok szervezéséről.

2018. október 15-étől a vonatkozó jogszabályi előírások módosultak, ezen időponttól a nappali melegedő és az éjjeli menedékhely nyitvatartási idejének összehangolásával, továbbá a nappali melegedők heti 7 napos és napi 10 órás nyitva tartásának bevezetésével 24 órás nyitva tartást kell biztosítani a szolgáltatóknak. 2020. január 1-től a szociálpolitikáért felelős miniszter kijelölése alapján, Budapesten 18, míg vidéken 67 nappali ellátást nyújtó intézmény elérhető a hét minden napján napi 10 órában.

C) Étkeztetés:

Az Szt. 57. § (1) bekezdés c) pontja nevesíti az Étkeztetés szolgáltatást a szociális alapszolgáltatások között. A 62. § (1) bekezdésében foglaltak szerinti Étkeztetés keretében azoknak a szociálisan rászorultaknak a legalább napi egyszeri meleg étkezéséről kell gondoskodni, akik azt önmaguk, illetve eltartottjaik részére tartósan vagy átmeneti jelleggel nem képesek biztosítani, különösen koruk, egészségi állapotuk, fogyatékságuk, pszichiátriai betegségük, szenvedélybetegségük, vagy hajléktalanságuk miatt. Az Szt. 86. § b) pontja értelmében minden települési önkormányzat számára kötelező feladat az Étkeztetés szociális szolgáltatás biztosítása.

A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet (a továbbiakban R.) az étkeztetés szolgáltatást két altípusra bontja, az R. 20. § szerinti népkonyha szolgáltatásra és az R. 22. § szerinti szociális konyha szolgáltatásra.

D) A népkonyha szolgáltatás:

Az R. 23. §-a szerinti népkonyha szolgáltatás szakmai szabályai között megfogalmazódik, hogy olyan településen, településrészen indokolt létrehozni népkonyha szolgáltatást, ahol a rászoruló életformája, vándorló életmódja miatt elsősorban az alkalmi étkeztetésre van igény. A népkonyha működésére vonatkozó szakmai szabályok kimondják, hogy az igénybevétel alkalmi jelleggel és helyben fogyasztással történhet.

E) Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények:

Az éjjeli menedékhely az önellátásra és a közösségi együttélés szabályainak betartására képes hajléktalan személyek éjszakai pihenését, valamint krízishelyzetben éjszakai szállás biztosítását lehetővé tevő szolgáltatás. A menedékhely célcsoportját azok a hajléktalan férfiak/nők jelentik, akiknek elsősorban arra van igényük, hogy éjszakára fedél legyen a fejük felett. Mindemellett lehetőség van itt is arra, hogy információkat kapjanak a szociális ellátórendszer intézményeiről, illetve segítséget a függőben lévő vagy elindítandó szociális ügyintézéshez. Az éjjeli menedékhely szolgáltatásai ingyenesek, ezek igénybevétele szóbeli kérelem alapján történik. Az RSZTOP-3.1.1-16-2016-00001 Európai Unió projekt kapcsán az intézmények egy részében lehetőség nyílik napi egyszeri meleg étel biztosítására is.

2018. október 15-étől a nyitvatartási idő kötelezően az este 18 óra és reggel 8 óra közötti időszakra változott, annak érdekében, hogy a reggeli zárást követően azonnal a nappali melegedőbe mehessenek az ellátottak, és annak zárásakor az éjjeli menedékhelyre térhessenek vissza, elkerülendő a közterületen tartózkodást.

A hajléktalanok átmeneti szállása azoknak a hajléktalan személyeknek az elhelyezését biztosítja, akik az életvitelszerű szálláshasználat és a szociális munka segítségével képesek az önellátásra. Az átmeneti szállás az igénybevevőknek éjszakai pihenést, tisztálkodási, ételmelegítési, szükség szerint étkezési lehetőség megszervezését biztosítja. Gondoskodik a személyes használati tárgyak biztonságos megőrzéséről. Az Szt. 2017. január 1-jétől hatályos változásának köszönhetően az

átmeneti szálláson azoknak a hajléktalan embereknek, akiknek nincs szükségük intenzív szociális segítségre, önmagában is biztosítható lakhatási szolgáltatás. A szociális segítségre szoruló hajléktalan embereknek a lakhatási szolgáltatás mellett továbbra is szociális munkát kell biztosítani. Az átmeneti szállón dolgozó szociális munkások elsősorban egyéni esetkezelést végeznek, szükség szerint csoportfoglalkozásokat tartanak, konfliktuskezelésben, szociális ügyintézésben nyújtanak segítséget a szállón lakóknak. A hajléktalanok átmeneti szállása 24 órában nyitva álló intézmény. Az RSZTOP-3.1.1-16-2016-00001 Európai Unió projekt kapcsán az intézmények egy részében lehetőség nyílik napi egyszeri meleg étel biztosítására is. Az átmeneti szállások térítési díj szedésére jogosultak.

F) Tartós elhelyezést nyújtó intézmények:

A rehabilitációs intézmény annak az aktív korú, munkaképes, de egészségi, pszichés és szociális állapotában visszafordítható módon károsodott hajléktalan személynek az elhelyezését szolgálja, akinek szociális ellátása ily módon indokolt, és aki önként vállalja a rehabilitációs célú segítőprogramokban való részvételt. A bentlakók önálló életvezetési képességének kialakítását, illetve helyreállítását szolgálja.

A hajléktalanok otthonában olyan hajléktalan személy gondozását kell biztosítani, akinek az ellátása átmeneti szálláshelyen, rehabilitációs intézményben nem biztosítható, és kora, egészségi állapota miatt tartós ápolást, gondozást igényel.

Itt gondoskodni kell az önmaguk ellátására nem, vagy csak folyamatos segítséggel képes személyek napi legalább háromszori étkeztetéséről, szükség szerint ruházattal, illetve textíliával való ellátásáról, mentális gondozásáról, a külön jogszabályban meghatározott egészségügyi ellátásáról, valamint lakhatásáról, vagyis teljes körű ellátásukról.

G) Időszakos férőhelyszám-bővítés:

A nappali melegedőt, éjjeli menedékhelyet és az átmeneti szállást működtető fenntartó a közterületen vagy lakhatásra alkalmatlan helyiségben életvitelszerűen tartózkodó hajléktalan személyek ellátásának, a közvetlen életveszély elhárításának érdekében a téli időszakban időszakos férőhelyeket biztosíthat. A férőhelyszám-bővítés végrehajtható már működő intézmény épületében, az engedélyezett férőhelyszám növelésével, illetve különálló, az éves intézményi ellátásban nem hasznosított, a téli időszakban működtetni kívánt saját tulajdonban lévő, bérelt vagy használati joggal biztosított épületben, helyiségben.

H) Regionális Diszpécserszolgálatok:

A szociálpolitikaért felelős miniszter jelöli ki a regionális diszpécser szolgálatokat (összesen 7, a Konvergencia-régiókban 6, míg a Közép-magyarországi régióban 1 szolgálat). A diszpécserszolgálatok feladata a lakossági, valamint egyéb szervezetek (OMSZ, Rendőrség, Katasztrófavédelem, Közterület Felügyelet stb.) bejelentéseinek fogadása. A diszpécserszolgálatok a hajléktalan ellátás rendszerének koordinációjában, az ellátotti utak segítségével vállalnak megkerülhetetlen szerepet, kiemelten a krízisidőszakban, valamint a 2017-től bevezetésre került „vörös kód” intézkedés alatt, amikor is feladataik kiegészülnek a koordinatív tevékenységük mellett a speciális utcai gondo- zó szolgálatok, valamint a krízisautó megszervezésével és irányításával, az ellátórendszer intézményeinek összefogásával, az ellátottak közvetett menedzselésével és az adatszolgáltatással, valamint lakossági tájékoztatással.

I) Egészségügyi szolgáltatások:

Az egészségügyért felelős miniszter kijelölése alapján a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő a fővárosban öt, Debrecenben, Győrben, Miskolcon, Nyíregyházán, Pécsen, Szegeden és Veszprémben egy-egy a hajléktalanok ellátását napi 24 órában, heti 168 órában biztosító, területi ellátási kötelezettség nélküli háziorvosi ellátás nyújtására működési engedéllyel rendelkező szolgáltatóval (hajléktalan személyek 24 órás egészségügyi centruma) köthet szerződést.

Országosan jelenleg összesen 11 db 24 órás egészségügyi centrum működik, azzal, hogy Győrben egyelőre nem kezdte meg működését.

4. „Az alkotmányjogi panasz számos statisztikai adatot tüntet fel a Belügyminisztérium által közzétett tájékoztatásokra hivatkozással. Kérem szíves segítségét annak ellenőrzésében, hogy ezek az adatok a valóságnak megfelelnek-e.”

Az alkotmányjogi panaszban szereplő statisztikai adatok a Belügyminisztérium honlapján 2022. január 19-i állapotnak megfelelően közzétett adatokat tartalmazzák.

Kérem tájékoztatásom szíves elfogadását!